

NA KRŠĆANSKIM TEMELJIMA, U ZAJEDNIŠTVU CRKVE, HODOČASNICI NADE

PASTIRSKO PISMO BISKUPĀ
HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE
I BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA
CONFERENTIA EPISCOPORUM CROATIAE

BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE
CONFERENTIA EPISCOPORUM BOSNIAE ET HERCEGOVINAЕ

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA
BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE

NA KRŠĆANSKIM TEMELJIMA,
U ZAJEDNIŠTVU CRKVE,
HODOČASNICI NADE

PASTIRSKO PISMO
BISKUPĀ
HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE
I BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

*u prigodi
Jubilejske godine 2025.,
1100. obljetnice Splitskih crkvenih sabora
i početaka Hrvatskoga kraljevstva*

PRVA NEDJELJA DOŠAŠĆA
1. PROSINCA 2024.

IZDAJU:

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA
BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE

TISAK:

Printera Grupa d. o. o., Sveta Nedelja

Tiskano u studenome 2024.

ISBN 978-953-48980-3-1

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001248679.

UVOD

POZDRAV I POVOD

1. Draga braćo i sestre u zajedništvu Božjega naroda, dragi hrvatski vjernici u Domovini i izvan nje!

S Apostolom „zahvaljujemo uvijek Bogu za sve vas i bez prestanta vas se sjećamo u svojim molitvama spominjući se vaše djelotvorne vjere, zauzete ljubavi i postojeane nade u Gospodinu našem Isusu Kristu, pred Bogom i Ocem našim” (1Sol 1, 2-3).

Ovo vam *Pastirsko pismo* upućujemo da bismo vas potaknuli na vjerničko življenje vremena pred nama u 2025. godini, koju iščekujemo kao milosno vrijeme nekoliko važnih jubilejskih slavlja, izvorišta za obnovljenje životne snage, misleći pritom poglavito na proslavu redovitoga Jubileja, Svete godine 2025., i na spomen znamenitih Splitskih crkvenih sabora održanih od 925. do 928. godine, za vladavine Tomislava, ‘kralja Hrvata’, kako ga je u svome pismu 925. godine oslovio papa Ivan X. (914. – 928.).

ZAŠTO SLAVIMO JUBILEJE?

2. U mnoštvu raznih obljetnica samo se po sebi nameće pitanje zašto slaviti jubileje. Svojim imenom ‘jubilej’ upućuje na: radost, ushićenje, zanos, slavljenje, prizivajući i posadašnjajući spomen na važne događaje.

U Crkvi je slavlje jubileja iskaz radosne zahvalnosti Gospodinu za njegove milosne darove, ali i darovano vrijeme obraćenja, pomirenja i pokore; vrijeme osobnoga preuzimanja odgovornosti te ljudskoga i kršćanskoga poslanja da se ovaj svijet, trajno u suradnji s Gospodinom, učini što skladnijim sa Stvoriteljevim naumom mira, pravednosti i istinskoga zajedništva u ljubavi.

Od prvoga Jubileja, koji je 1300. godine proglasio papa Bonifacije VIII., kada se – u tadašnjim okolnostima življenja otajstva Crkve – snažnije osjetila potreba za obnavljanjem vjerničkoga života i pobožnosti snagom oprosta, svake se pedesete, odnosno (od 1450. god.) svake dvadeset pete godine, slave redoviti Jubileji, Svete godine. U posebnim pak trenutcima proglašavaju se i izvanredni Jubileji, kakav je bio Jubilej milosrđa (2015. – 2016.).

Slavlje jubileja potrebno nam je da bismo ponovo probudili zapretani žar Božje milosti koji nas potiče da se okrenemo budućnosti i zauzmemo za izgradnju svijeta u novosti evanđelja te konačno ostvarenje kraljevstva Božjega za koje svednevice molimo u molitvi Gospodnjoj: „Dodi Kraljevstvo tvoje.” Ta povezanost nebeskoga i zemaljskoga očituje se u obredu otvaranja i zatvaranja Jubileja, redovito povezanim sa slavljem otajstva utjelovljenja Božjega Sina, u kojemu se susreće božansko i ljudsko, vidljivo i nevidljivo, a prošlost i budućnost živimo kao milosnu sadašnjost.

Svetu godinu koja je pred nama živjet ćemo pod sloganom ‘Hodočasnici nade’, pri čemu je vrijedno uočiti da mi vjernici putujemo iz nade u nadu; da mi nosimo darovanu nadu, kao poveznicu između vjere i ljubavi.

DRUGE VAŽNE OBLJETNICE

3. Osim Svete godine i 1100. obljetnice splitskih crkvenih sabora, povod ovomu Pismu još su neke važne obljetnice, od kojih izdvajamo:

- a) spomen na 1700 godina od Prvoga sveopćeg, ekumenskog koncila u Niceji 325. godine, važnoga za ispovijedanje prave vjere i za slavljenje središnjega otajstva naše vjere, Kristova vazma;
- b) 60. obljetnica završetka Drugoga vatikanskog koncila (1965.) sa svim što je nosilo i nosi obnovu Crkve;

- c) pedeseta obljetnica od *Pastirskoga pisma* biskupā kojim su 1975. (također Svete godine) pozvali na proslavu i obnovu koja je pod naslovom 'Trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata' tijekom devet godina ostvarivana brojnim slavljinama, poukama, susretima i drugim događanjima do 1984. i Nacionalnoga euharistijskog kongresa u Mariji Bistrici;
- d) stota obljetnica od ustanovljenja svetkovine Isusa Krista Kralja svega svijeta;

Iz tih je obljetnica razvidno da se one ne zaustavljaju na prošlosti, nego iz svake od njih progovara novost i obnova. U tome je pristupu i razlog zbog kojega se u ovome Pismu već spominje i pogled prema 2033. godini, Svetoj godini Otkupljenja, i prema 2041., što će biti 1400. obljetnica kršćanstva u Hrvata.

U onim dijelovima Pisma u kojima govorimo o povijesti, težište leži na povijesti spasenja koja upravo snagom vjere, nade i ljubavi u Isusu Kristu po Crkvi združuje prošlo, sadašnje i buduće, zbog čega temeljni ustroj Pisma slijedi upravo tu trodjelnost.

I. PROŠLOST – BAŠTINA KOJA POUČAVA I OHRABRUJE

SUODNOS POVIJESTI I SPASENJA

4. Povijest je 'teološko mjesto' (*locus theologicus*) Božjega spasenjskog događaja. Napose je ona to u odnosu na utjelovljenje Božje Riječi, Božjega *Logosa*, koji je – uzevši našu ljudsku narav i sjedinivši je sa svojom božanskom u jednoj Osobi – ušao u povijest i s njom ostaje nerazdruživo povezan do njezina svršetka. Njezin će kraj biti ono dovršenje prema kojemu ona nezaustavljivo ide u vremenu i prostoru ovozemaljskoga, dok konačno ne postigne svoj smisao, kada, prema svetopisamskim riječima, Božjemu Sinu „sve bude podloženo” i kada će „i on sam, Sin, sve podložiti Onomu koji je njemu sve podložio, da Bog bude sve u svemu” (*1Kor 15, 28*).

Povijest, dakle, i njezina zbivanja imaju i onu dublju protežnicu koju nam valja trajno otkrivati i produbljivati kako bi se proniknulo u njezin dublji smisao, značenja i poruke te se još jedanput posvijestilo da čovjek sa svojom naravi i svojim moćima stvara povijest u kojoj je naša ljudskost i vremenitost u trajnome susretanju s Božjim, s vječnim.

S CIJELOM CRKVOU SLAVIMO SVETU GODINU

5. Katolička crkva po svemu svijetu 2025. godinu dočekuje kao vrijeme posebna spomen-slavlja. U Jubilejskoj godini želi na osobit način, ne samo izvanjskim događanjima nego i obnovljenim navjestiteljskim i svjedočkim žarom te zauzetošću oko unutarne duhovne obnove vjernika, očitovati jedinstvo kršćanske vjere, nade i ljubavi.

U tome duhu želimo i mi, Kristovi vjernici u hrvatskome narodu, u zajedništvu svih Kristovih učenika, hodeći stopama vjere, posvjedočiti istinsku vjeru, živu nadu i djelotvornu ljubav na koju nas poziva Gospodin.

Papa Franjo, bulom proglašenja Jubileja *Spes non confundit* (*Nada ne razočarava*), poziva cijelu Crkvu na slavlje Jubilejske godine. Ona će u Rimu započeti 24. prosinca 2024. otvaranjem svetih vrata na Bazilici sv. Petra koja simboliziraju otvoren pristup Bogu u Isusu Kristu i trajat će do 6. siječnja 2026. zatvaranjem Svetih vrata.

U partikularnim Crkvama Jubilejska će godina posebnom svečanom postajnom liturgijom u svim katedralama i konkatedralama biti otvorena na blagdan Svete Obitelji Isusa, Marije i Josipa, u nedjelju 29. prosinca 2024. i završiti na isti blagdan iduće godine, 28. prosinca 2025.¹ U svemu je jasan naglasak na vremenu hodočašćenja prema Kristu Otkupitelju, koji je „naša nada” (1Tim 1, 1), nada koja ne postiđuje i ne razočarava (usp. Rim 5, 5).

VAŽNOST OBLJETNICA NICEJSKOGA I DRUGOGA VATICANSKOG KONCILIA

6. Jubilejska se godina slavi i kao 1700. obljetnica Prvoga sveopćega (ekumenskoga) crkvenog koncila u Niceji, 325. godine. Na Koncilu je oko tristo biskupa potvrdilo vjeru Crkve u Kristovo božanstvo. Utvrđena je vjera Crkve u istobitnost Sina Božjega s Ocem; vjera koju, skupa s vjerom u Duha Svetoga, Gospodina i Životvorca, utvrđenu na Prvome carigradskom koncilu (381. godine), i tako uobličenu u *Nicejsko-carigradsko vjerovanje*, ispo- vijedamo molitvom u svakome nedjeljnome i svetkovinskome euharistijskom slavlju, u kojemu slavimo spomen muke, smrti i uskrsnuća Gospodinova.

1 Usp. Franjo, bula *Spes non confundit*, br. 6.

Na Nicejskome koncilu donesena su načela i kriteriji za određivanje dana na koji Crkva slavi svetkovinu Uskrsa (*computus paschalis*). Iznimno je lijepa, govornjiva i poticajna podudarnost da ćemo, Božjom providnosti, mi kršćani Istoka i Zapada u 2025. godini Uskrs slaviti istoga dana, 20. travnja.

„Nicejski je koncil” – naglašava papa Franjo – „prekretnica u povijesti Crkve. Njegova obljetnica poziva kršćane da se ujedine u slavljenju i zahvaljivanju Presvetomu Trojstvu, te Isusu Kristu, Sinu Božjemu, koji je ‘iste biti s Ocem’ i koji nam je objavio to otajstvo ljubavi. No, Niceja je ujedno poziv svim Crkvama i crkvenim zajednicama da nastave koračati putem koji vodi prema vidljivome jedinstvu i da se ne umore tražeći odgovarajuće oblike kako bi u potpunosti odgovorili na Isusovu molitvu: ‘Da svi budu jedno kao što ti, Oče, u meni i ja u tebi, neka i oni u nama budu da svijet uzvjeruje da si me ti poslao’ (Iv 17, 21).”²

Godine 2025. navršava se i šezdeset godina od svršetka Drogoga vatikanskog koncila (1962. – 1965.) na kojemu je sudjelovalo oko dvije i pol tisuće biskupa sa svih strana svijeta s drugim nekatoličkim promatračima i slušateljima laicima.

Bio je to događaj koji je snažno oblikovao korake Crkve u dvadesetome stoljeću i dao joj nesporno dalekosežna usmjerenja koja su imala i imaju odraza i u prostorima izvan vidljive Crkve. Valja obnovljenim žarom nastaviti od Koncila započetu obnovu – *renovatio*, tj. sve veću vjernost duhu i nauku evanđelja, i reformu – *reformatio*, povratak trajno važećim formama u Crkvi,³ služeći se Koncilom kao pouzdanim kompasom koji nam pomaže na putu u dvadeset prvome stoljeću.⁴

2 Isti, br. 17.

3 Usp. Drugi vatikanski koncil, Dekret *Unitatis redintegratio*, br. 6.

4 Usp. Ivan Pavao II., Apostolsko pismo *Tertio millennio adveniente*, 1994., br. 36; Isti, Apostolsko pismo *Novo millennio ineunte*, 2001., br. 57.

PO PRIMJERU SVJEDOKĀ VJERE

7. Da bismo istinski proslavili jubilej vjere, itekako nam mogu pomoći primjeri i zagovor Božjih ugodnika, bilo da su proglašeni blaženima i svetima, bilo da nisu na takav način postavljeni za primjer i uzor, ali su u punome zajedništvu nebeske radosti te su i dalje u duhovnoj povezanosti s ovozemaljskom, putujućom Crkvom.

Na prvome se mjestu utječemo Isusovoj tjelesnoj Majci i našoj Majci po milosti, Djevici Bogorodici, Majci Crkve, 'Utočištu grješnika' i 'Pomoćnici kršćana', koja nas prati na ovozemaljskome hodočašću u nebesku domovinu. Nju je papa Franjo nazvao 'Majkom sveopćega Jubileja'. Utječemo se i svetomu Josipu, zaručniku Djevičinu, zaštitniku Crkve, koga smo izabrali za svetoga zaštitnika Hrvatske i koga rado zazivamo kao zaštitnika hrvatskoga naroda.

Ovdje se svakako spominjemo tolikih svetaca i blaženika našega naroda. Među njima se posebice izdvaja lik bl. Alojzija Stepinca, kojega je papa Benedikt XVI. uvrstio među šesnaest imenom spomenutih svetaca i blaženika, koji su iznimni i uzorni ne samo slušatelji nego i izvršitelji Riječi Božje.⁵ Blaženi Alojzije svojim je primjernim vjerničkim i pastirskim životom te strpljivim podnošenjem nepravde i konačno mučeničkom smrću od ruku bezbožnoga komunističkog režima svim Kristovim vjernicima u hrvatskome narodu svijetli putokaz i ohrabrenje na putu vjere. Njegova vjernost Kristu i odanost Crkvi s Rimskim biskupom na čelu, ustrajnost u molitvi i sinovska odanost Majci Mariji, svima može i treba biti uzorom i u ovim vremenima bujanja raznih ideologija, indiferentizma i praktičnoga ateizma te nastojanja da se ostvari takozvani 'novi svijet' s pomoću uređivanja društva mimo i protiv naravnoga moralnog zakona i Božjih zapovijedi.

5 Usp. Benedikt XVI., Apostolska pobudnica *Verbum Domini*, 2008., br. 48.

EVANĐELJE U NAŠOJ POVIJESTI I U NAŠEMU NARODU

8. Radosna vijest, evanđelje, na našim područjima, koji su nekada pripadali zapadnomu Iliriku, tj. na prostoru rimskih pokrajina Dalmacije i Panonije, prisutno je već u prvim stoljećima kršćanstva.

Apostol Pavao u *Poslanici Rimljanima* (15, 19) naglašava da je „od Jeruzalema pa uokolo sve do Ilirika pronio evanđelje Kristovo”. U *Poslanici Timoteju* pak veli da je Tit, njegov suradnik, „otišao u Dalmaciju” (2Tim 4, 10). U apostolsko, dakle, ili, najdalje, u prvo poslijepostolsko vrijeme zacijelo su i mnogi drugi vjerovjesnici dolazili, kako morem tako i kopnom, u naše krajeve.

Žestoki progoni kršćana potvrdit će snažnu ukorijenjenost kršćanske vjere i organiziranost crkvenih zajednica i njihovih biskupskih sjedišta kao što su ona najstarije: Salona (Solin), Sirmium (Srijemska Mitrovica), Jadera (Zadar), Absarum (Osor), Vecla (Krk), Arba (Rab), Parentium (Poreč), Pola (Pula), Siscia (Sisak), Cibalae (Vinkovci), Mursa (Osijek), Delminium (Duvno), Sarsenterum (Stolac), Epidaurum (Cavtat), Risinium (Risan), Bistue Nova (nedaleko od Zenice), Bistue Vetus (nedaleko od Bugojna), Baloie (kod Ključa), Leusinium (Panik, mjesto kod Bileće) i druga. Kršćansku su stvarnost naši stari predci ovdje zatekli te im je naviještena kršćanska vjera i podijeljeno sveto krštenje.

Pouzdana vijesti o prvim dodirima Hrvata s kršćanstvom nalaze se, kako nam je poznato, u papinskim izvorima. Prema *Liber pontificalis* papa Ivan IV. Dalmatinac (640. – 642.) poslao je benediktinskoga opata Martina da u Istri i Dalmaciji otkupi zarobljene kršćane i kosti kršćanskih mučenika: Anastazija (Staša), Dujma, Maura, Venancija i drugih. Taj ih je papa dao pohraniti u oratoriju uz krstionicu Lateranske bazilike Svetoga Spasitelja (kasnije i sv. Ivana Krstitelja i sv. Ivana Evanđelista) u Rimu, o čemu svjedoči veliki mozaik s njihovim likovima, koji je dao podignuti njegov nasljednik Teodor I. (642. – 649).

Sv. Agaton, papa (678.–681.), u svome pismu iz 680. kao obraćene narode navodi Slavene (što se jedino može odnositi na Hrvate) pa se na temelju toga i drugih izvora može razložno zaključiti da su Hrvati upravo s tim papom, godine 679., sklopili mirovni ugovor.

O stoljetnoj povezanosti našega naroda sa Svetom Stolicom svjedoči i bizantski car Konstantin Porfirogenet koji u svome djelu *O Upravljanju Carstvom*, u 31. poglavlju piše: „Ovi kršteni Hrvati neće ratovati protiv tuđih zemalja, izvan granica svoje zemlje, jer su primili neku vrstu proročanskoga odgovora i zapovijedi od rimskoga Pape, koji je u vrijeme Heraklija, cara Bizantinaca, poslao svećenike i njih pokrstio. To je zato što su poslije krštenja Hrvati napravili jedan ugovor, potvrđen njihovim vlastitim rukama i čvrstim obećanjem, i jamstvom u ime svetoga Petra apostola, da oni nikada neće poći protiv neke strane zemlje i s njom ratovati, nego će radije živjeti u miru sa svima koji su voljni jednako tako postupati, i oni su od istog rimskog pape primili blagoslov za taj čin, a to je (poruka) ako bi bilo koji stranci pošli u rat protiv zemlje ovih istih Hrvata i nametnuli im rat, tad će moćni Bog ratovati za Hrvate i zaštititi ih, a Petar, Kristov učenik, dat će im pobjedu.”⁶

Sačuvana pak pisma pape Ivana VIII. (872.–882.) hrvatskim vladarima pokazuju da je tada Hrvatska većinski kršćanska zemlja i da Papa s njom uspostavlja odnos duhovnoga i vjerskoga značaja, tako tipičan za onodobni srednjovjekovni svijet. To je i vrijeme velikodušnoga i dalekovidnoga poslanja svete solunske braće Ćirila i Metoda među Slavene Velike Moravske, čije je djelovanje i u nekim područjima Hrvatske ostavilo neizbrisive tragove u liturgiji i na jezičnome polju, posebno u glagoljskoj tradiciji.⁷

6 Konstantin Porfirogenet, *De administrando imperio*, poglavlje 31.

7 Ivan Pavao II., Govor na svečanosti dočeka u međunarodnoj zračnoj luci u Zagrebu 10. rujna 1994., br. 3.

Poznati su nam srdačni odnosi Hrvata i Svete Stolice za vladara iz hrvatske narodne dinastije, posebice kralja Zvonimira (1076.–1089.), kojega je u listopadu 1076. izaslanik sv. Grgura VII., pape, (1073.–1085.), opat Gebizon okrunio za kralja u bazilici sv. Petra i Mojsija u Solinu, kada je primio i znakove kraljevske časti te prisegnuo Papi da će ponajprije poštivati pravdu, braniti Crkvu, brinuti se da svećenstvo živi ispravno, štiti siromahe, udovice i siročad, biti protiv nezakonitih brakova, protiviti se prodaji ljudi i, na kraju, da će u znak priznanja papinskoga primata svake godine uplaćivati iznos od dvjesto bizantskih zlatnika.

POVIJESNO-SPASENJSKO IŠČITAVANJE NAŠEGA HODA S GOSPODINOM U VREMENU

9. Evanđelje se, dakle, utjelovilo i u našem narodu, u našu hrvatsku povijest, a to znači u današnje naše vrijeme i u naš prostor. S Gospodinom smo po krštenju ušli u suodnos koji traje već gotovo četrnaest stoljeća. I dok se spominjemo znamenitih događaja, uistinu spomena vrijednih, iz toga suodnosa, želimo naglasiti da tu nije samo riječ o tek nekome obilježavanju povijesnoga i prolaznoga. Kada bi tomu bilo tako, bilo bi to premalo i presiromašno. Riječ je o povijesno-spasenjskome čitanju našega hoda s Gospodinom u vremenu, u kojemu zbilja ima onih događaja koji na poseban način zauzimaju važno mjesto u našoj memoriji, kao naroda i Crkve.

Spomen na bitne događaje naše povijesti nije samo površno pamćenje nego je prepoznavanje našega hoda s Gospodinom te uprisutnjenje našega odnosa s njim koji je u temelju tih povijesnih događanja. Zbog toga su ona za nas otajstvena!

Kristovo evanđelje i njegova Crkva utjelovili su se upravo na ovome našem zemljopisnom prostoru, u našoj kulturi, u našem

narodu i jeziku... Oni progovaraju i po povijesnim događajima; progovaraju po njima i danas.

Slavlje naših crkveno-narodnih jubileja upravo tu ima svoje duboko teološko i duhovno utemeljenje. Stoga su ta slavlja uvijek evangelizacijski motivirana, da bismo, spominjući se prošloga i staroga, izrekli, a onda i živjeli iste sadržaje na nov način: *Vetera novo modo*. Njih, dakle, sve obuhvaća evangelizacijsko poslanje kojim i danas želimo konkretno odgovoriti, tako da su ova naša slavlja prekrasan povod upravo za evangelizacijski govor. Takav govor u svjetlu i s gledišta vjere crpi iz povijesnoga i vremenitoga, da bi navijestio neprolazno i vječno, već započeto u vremenu.

HRVATSKI JUBILEJI

10. U Jubilejskoj 2025. godini, kako je već naglašeno, slavimo svoj veliki nacionalni jubilej, povezan s crkvenim saborom (sinodom) održanim u splitskoj prvostolnici 925. godine. Te je godine papa Ivan X. uputio pismo „dragomu sinu Tomislavu, kralju Hrvata, i Mihajlu, uzvišenomu knezu Humljana, i prepoštovanomu i pre-svetomu subratu našem Ivanu, nadbiskupu svete Salonitanske crkve i svim podložnim biskupima, kao i svim županima i svim svećenicima i svemu narodu, koji živi u Sklavoniji i Dalmaciji, predragim našim sinovima”⁸. Za pontifikata toga pape u Splitu su održani od 925. do 928. crkveni sabori (sinode).

Iako je minulo jedanaest stoljeća od tih prvih nacionalnih crkvenih sabora, oni nedvojbeno predstavljaju onu baštinu na koju se vrijedi iznova vraćati. U crkvenome smislu utrlji su smjer crkveno-područnoga ustroja naših krajeva, povezavši ga s korijenima prvih kršćanskih početaka na našem ozemlju.

Gledano nacionalno-politički, njihove su odluke zaokružile i uokvirile ondašnji hrvatski prostor te ga se, u širem onodob-

8 *Codex Diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, vol. I, str. 33-34, br. 24.

nom europskom okviru i ozračju, moglo u njegovu razvoju ubrojiti u zrele i dovršene političke stvarnosti koje su u obličju kraljevske vlasti i struktura iz vremena Tomislava, vladara s kraljevskim statusom iz hrvatske narodne dinastije (925.–928.), supostojale pokraj drugih, njima sličnih i istodobnih.

Te činjenice, promatrane u svjetlu oblikovanja Europe prožete kršćanstvom, vidimo i kao plodove onoga što se danas s pravom naziva „kršćanskim korijenima Europe”. Mada su ti korijeni u hrvatskome narodnom biću vidljivi i nekoliko stoljeća prije, upravo se u tome vremenu očituju u svojoj prepoznatljivosti plodonosnih poveznica, od kojih danas ne smijemo bježati, ako želimo dobro i svomu narodu i cijeloj Europi. Oni nam pomažu i danas na novi način živjeti ljepotu evanđelja u nužnoj povezanosti osobnoga i zajedničkoga.

PODSJEĆANJE NA JUBILEJSKA SLAVLJA

II. Podsjetimo se i na značenje proslave 1000. obljetnice hrvatskoga kraljevstva⁹, zatim planirane proslave 1300. obljetnice kršćanstva u Hrvata¹⁰ koja se zbog Drugoga svjetskog rata nije mogla ostvariti 1941. godine.

Stoga su biskupi Pastirskim pismom iz 1975. pozvali na sveopću proslavu 1300. obljetnice kršćanstva u Hrvata, koja se pretvorila u ‘Veliku devetnicu duhovne obnove hrvatskoga naroda’, započetu znakovitim slavljem na Gospinu Otoku u Solinu 1976., nastavljenu proslavama u Biskupiji kod Knina i Branimirovom godinom u Ninu, a završenu velebnim Euharistijskim kongresom u Mariji Bistrici 1984. godine. Ta su slavlja probudila i osnažila duhovne snage u Crkvi i narodu koje će svoj plod donijeti u teškim danima Domovinskoga rata i dovesti do uspostave samostalne hrvatske države.

9 Usp. Pastirsko pismo hrvatskih biskupa iz 1924.

10 Usp. Pastirsko pismo hrvatskih biskupa iz 1939.

Sve nam je to poticaj da se svim svojim bićem upravimo prema 2041. godini i proslavi 1400. obljetnice kršćanstva u Hrvata. U taj niz svakako dolazi i 2033. kao važna Jubilejska godina Otkupljenja. „Ta će nas Sveta godina, istodobno, usmjeriti prema još jednom temeljnom događaju za sve kršćane: godine 2033. slaviti će se dvije tisuće godina od otkupljenja mukom, smrću i uskrsnućem Gospodina Isusa. Predstoji nam, dakle, putovanje obilježeno velikim etapama u kojima Božja milost prethodi i prati narod koji korača marljiv u vjeri, djelatan u ljubavi i postojan u nadi (usp. *1Sol* 1, 3).”¹¹

SPOMEN I IDENTITET

12. Slavlje jubileja uvijek je spomen na najvažnije događaje iz prošlosti koji određuju sadašnjost i budućnost. Tako slavlje jubileja može postati istinskom sponom između prošlosti i budućnosti, koja u sadašnjosti ne samo da budi i oživljava uspomene nego također upućuje na ono što je važno, a u određenim trenutcima i presudno za život.

Sjećanje pojedinca povezuje sa zajednicom, postajući zajedničkim spomenom koji ukorjenjuje njegov identitet, a zajednicu ojačava i povezuje. Usto valja imati na pameti da je kršćanska vjera ukorijenjena u povijesni slijed Božje objave kao ‘povijesti spasenja’ koja ima svoj vrhunac u događaju Isusa Krista.

U tome pak događaju svoj temelj ima i eshatološka nada obećane budućnosti konačnoga cilja povijesti, prema kojemu su pozvani i upravljani svi ljudi i narodi. Unutar te povijesti spasenja odvija se i povijest hrvatskoga naroda, u korijenima kojega živi prihvaćanje kršćanske vjere u počecima nacionalne povijesti i izgradnja identiteta koji nije odvojiv od kršćanske vjere i Katoličke crkve.

11 Franjo, Bula *Spes non confundit*, br. 6.

II. SADAŠNJOST – IZAZOV KOJI POTIČE

DOBRO NADVLADAVA ZLO

13. Naš prvi pogled na sadašnjost, kako to lijepo predlaže Bula proglašenja Jubileja, usmjerimo prema dobru i obratimo pozornost „na puno dobra u svijetu kako ne bismo upali u napast da se smatramo ophrvanima zlom i nasiljem”¹².

Dakle, na prvo mjesto stavljamo predivne znakove života Crkve, kao što su: življenje vjere u obiteljima; istinsko zajedništvo i suradnja u župnim zajednicama; nesebičnost u djelima kršćanske ljubavi i milosrđa; dragovoljnost i zanos, osobito mladih, u pružanju pomoći i očitovanju blizine u trpljenjima, kao plod uronjenosti u Kristovo otajstvo; nastojanje življenja kršćanskoga poziva duhom služenja u raznim zvanjima i zanimanjima u društvu.

Upravo radi ostvarivanja dobra, dužni smo usmjeriti se i na ono što mu se protivi, što guši nadu i sprječava širenje milosnih darova, što zamagljuje nosivi smisao i okamenjuje srca, što priprema tlo za sijanje malodušnosti i ubiranje plodova svakovrskih nemira.

SADAŠNJI MILOSNI TRENUTAK (*KAIRÒS*)

14. Riječ Svetoga pisma: „Evo sad je vrijeme – *kairòs* – milosno, sad je vrijeme spasa” (2Kor 6, 2) odnosi se i na trenutak povijesti što ga upravo proživljavamo. Svakomu je od nas i svima zajedno darovano povlašteno vrijeme da ga živimo na dobro i na spasenje.

¹² *Spes non confundit*, br. 7.

Upravo u ovome trenutku povijesti odgovorni smo pred Bogom i pred ljudima za darovanost kršćanske vjere, za sve članove Crkve i, konačno, za svakoga čovjeka, ne previđajući da nam je posebna briga povjerena za hrvatski narod. Ta je odgovornost još veća na onima koji su na za društvo osobito odgovornim položajima, kako u Crkvi tako i u državi, u svim granama vlasti (zakonodavne, sudbene i izvršne), i u društvu, u odgojnim, obrazovnim, znanstvenim, umjetničkim, športskim i svim drugim ustanovama, tijelima i sastavnicama koje imaju utjecaj na društvo.

Gledajući prošlost, vidimo kako su prije nas vjernici prepoznawali i prihvaćali *kairos*. Što se tiče nas, ne možemo preslikavati prošlost, nego milosni trenutak za nas živi u sadašnjosti, nama darovanomu vremenu za plodove milosti. On je Božji dar i njegovo zanemarivanje bilo bi neprihvatanje Božjih nadahnuća, ali i grijeh propustom. Ne postoji za nas drugo vrijeme ni druge okolnosti osim sadašnjih i samo nam je u njima moguće ostvariti svoje ljudsko, kršćansko i narodno poslanje.

POZIV I POSLANJE

15. A koje je to žurno poslanje? To je najprije poziv da neprestano radimo na osobnome obraćenju. Jubilejska godina poziv je na žurnu promjenu srca (*metanoia*) vraćanjem Bogu, usmjerenošću prema njemu i prema svojim bližnjima, kako nam je Krist rekao: „Ljubi Gospodina Boga svojega svim srcem svojim, i svom dušom svojom, i svim umom svojim (...) Ljubi svoga bližnjega kao sebe samoga” (Mt 22, 37-40). Pritom ćemo se naći na putu i s drugim ljudima, kojima je blisko ‘Zlatno pravilo života’: „Što želite da ljudi vama čine, činite i vi njima” (Mt 7, 12).

Da bi se to moglo ostvariti, potrebna je svijest i iskustvo darovane, primljene ljubavi iz koje niče sposobnost sebedarja. Otajstvo crkvenoga zajedništva, utemeljeno u Kristovu pozivu i njegovoj volji, poziv je na zajedništvo vjere u Crkvi s Petrovim na-

sljednikom (*cum Petro et sub Petro*). Izvan punoga crkvenog zajedništva nedostaju one sveze koje omogućavaju da mladica izraste iz Istinskoga trsa i donese obilat plod za život vječni.

Svjesni smo izazova pred kojima se nalazi sav svijet i naš hrvatski narod, ali se ne trebamo bojati ako je u nama živa vjera, jer kada je Krist s nama i kada smo mi s njim, možemo sa svetim Pavlom uskliknuti: „Ako je Bog za nas, tko će protiv nas?” (*Rim 8, 31*).

ZNAK I SVJEDOČANSTVO

16. Kao što je to u sveopćoj Crkvi, tako se i Crkva u hrvatskome narodu uvijek treba cjelovito (*in capite et in membris* – i glava i udovi) obnavljati. Bez unutarnje, duhovne obnove pastirā i stada, biskupā, prezbiterā, redovnikā i redovnica, kao i vjernikā laika, slavlje Jubileja može biti prigodničarsko i samo izvanjsko, odjeveno u svečano ruho, ali iznutra prazno i neplodno. Plodnost dolazi od Božje milosti, ali po ljudskim životima, djelima i svjedočenjem. Isus svojim apostolima daje nalog: „Bit ćete mi svjedoci” (*Dj 1, 8*). Ako oni ne ispune taj nalog, sjemenu Božje riječi i milosti otajstva bit će otežano donositi željeni plod za kraljevstvo Božje.

Bogu hvala, u hrvatskome narodu imamo mnoštvo uzora, hrabrih svjedoka vjere sve do primanja mučeničkoga vijenca slave. Upravo zbog njegove crkvene službe i svekolikih okolnosti u kojima je iznimnom predanosti tu službu vršio – kako o tome svjedoče i kler i puk – svakako nam je među svima njima najbliži lik blaženoga Alojzija Stepinca. Kao znak jubilejske obnove i ponovnoga duhovnoga buđenja vjere u hrvatskome narodu, i u ovoj ćemo godini iskreno i ustrajno moliti za njegovo proglašenje svetim i za njegov zagovor, posebno za pastire Crkve, da istom hrabrosti s Kristom vode Božji narod u zahtjevnosti vremena.

Stoga nam je zauzeti se za rast u vjeri, nadi i ljubavi, prema Bogu i svojemu narodu, svjesni da ljubav nikoga ne isključuje.

Neka nam uzor žive vjere u Boga Stvoritelja, Spasitelja i Posvetitelja bude bl. Alojzije i svi sveci i blaženici Crkve u Hrvata: sveti Nikola Tavelić, sveti Leopold Bogdan Mandić, sveti Marko Križevčanin; blaženi Augustin Kažotić, blaženi Julijan iz Bala, blaženi Jakov Zadranin, blaženi Gracija iz Mula, blažena Ozana Kotorska, blaženi Ivan Merz, Drinske mučenice: blažena Jula Ivanišević, blažena Bernadeta Banja, blažena Berchmana Leidenix, blažena Krizina Bojanc i blažena Antonija Fabjan; blažena Marija Propetoga Isusa Petković; blaženi Miroslav Bulešić, blaženi Serafin Glasnović Kодиć, blaženi Anton Muzić, blaženi Alojzije Palić i blaženi Anton Durković.

Uzdajući se u njihov moćni zagovor, vjerujući da je Gospodin već primio njihove patnje, zazivamo i zagovor tolike naše braće i sestara svjedoka vjere iz našega naroda, ubijenih *in odium fidei* tijekom naše povijesti, posebice nedavne.

Na našu obvezu da te svjedoke upoznamo i, poglavito svojim življenjem, promičemo svjedočanstvo njihova života te širimo glas njihove svetosti, u novije nas vrijeme osobito pozivaju sveti Ivan Pavao II., Benedikt XVI., papa Franjo, i sami svjedoci krvavih progona mnoštva Kristovih vjernika za strašnih totalitari-zama 20. stoljeća.

ŠTO NAM JE, DAKLE, ČINITI?

17. Slavlje Jubilejske godine poziva nas da potvrdimo svoj kršćanski identitet kao pojedinci i kao zajednica Crkve. Papa Franjo snažno naglašava onu stranu našega kršćanstva koja se očituje kao zauzimanja za istinu, za opće dobro, pravednost i mir. To je moguće samo u iskrenoj ljubavi prema Bogu i bližnjemu, potvrđenoj djelima ljubavi prema najpotrebitijima naše ljudske i kršćanske brižnosti, a s kojima se poistovjetio i sâm Krist Gospodin. Različiti su načini na koje je to moguće učiniti: od osobne i zajedničke molitve,

preko zauzetosti za ljude koji trebaju pomoć, do promicanja djela ljubavi i pravednosti u svoj širini društvenoga života.

To, u kršćanskoj odgovornosti za društvo, također znači: javno se založiti za dostojanstvo ljudske osobe i za potvrdu vrijednosti ljudskoga života od začeca do prirodne smrti; zauzimati se za naravni i za sakramentalni brak i muškarca i žene, u skladu s tim, za obitelj; promicati ispravan odgoj; podupirati nastojanja koja štite prava djeteta da ima roditelje i prava roditelja na odgajanje svoje djece; zastupati ljudska prava bez ugrožavanja vjerskih uvjerenja i slobode očitovanja vlastita uvjerenja i kulturalnoga, nacionalnoga i vjerničkoga identiteta; promicati kršćansku duhovnost i kulturu te poticati odgovore Božjemu pozivu u duhovna zvanja u Crkvi.

Ne smije se, međutim, nikada zaboraviti da je to moguće samo ako se s Božjom pomoći trajno odupiremo svakomu obliku zla, laži, nasilja, nepravde, pohlepe i manipulacije kojom se želi izobličiti i preokrenuti naravni moralni zakon te tako izopačiti društvene odnose sve do stvaranja humusa za ukorjenjivanje i dalje širenje zala našega vremena, kao što su: pobačaj i eutanazija, materijalizam i pozitivizam, nihilističko beznađe, diktatura relativizma, rodna ideologija i druge opasne zablude o Bogu, čovjeku i svijetu koje se suptilno promiču pa čak i nameću. I prošlost i sadašnjost potvrđuju da ideologije koje stvaraju i donose nepravedne zakone kojima se gazi dostojanstvo čovjeka izrabljuju najsiromašniji, a laž postavlja za nit vodilju u budućnost bez Boga, za posljedicu imaju razdor među ljudima, od obiteljskih razmišljanja i do međunarodnih ratnih sukoba.

KAKAV HUMANIZAM I NAPREDAK?

18. I mi, u ovo naše vrijeme, zajedno sa svom Crkvom, želimo zauzeto i ustrajno njegovati kršćanski humanizam koji raste iz Božje ljubavi prema ljudima. Naša predanost razumijevanju,

promicanju i obrani života svakoga ljudskog bića crpi svoj poticaj upravo iz te bezuvjetne Božje ljubavi prema čovjeku.¹³

Pred izazovima brzoga tehnološkog napretka, među kojima danas na poseban način svjedočimo razvoju programā tzv. ‘umjetne inteligencije’, s Papom naglašavamo: „Da bi potonji bili sredstva za izgradnju dobra i boljega sutra, moraju uvijek biti usmjereni na dobro svakoga čovjeka; moraju imati etičko nadahnuće. Etička odluka, naime, uzima u obzir ne samo ishode nekoga postupka, već i vrijednosti koje su u pitanju i dužnosti koje proizlaze iz tih vrijednosti.”¹⁴

Uza sve navedeno, a potaknuti povijesnom odgovornosti za opstanak hrvatskoga naroda i brigom za njegovu budućnost, kao i za vrjednote koje trebaju resiti državu Hrvatsku, i ranije smo na razne načine upozoravali, a i sada to činimo, na potrebu jasnoga i sustavnoga postupanja u rješavanju duboke ‘demografske krize’, nazvane i ‘demografskim slomom’ kojemu svjedočimo zbog sve većega pada broja živorođenih; pada broja stanovnika i poremećenosti dobne strukture stanovništva te s njom povezanih pitanja iseljavanja, useljavanja i suvremenih migracija. Želimo dati svoj konkretan prinos izradbi i implementaciji primjenjive, dugoročne i cjelovite strategije te nadstranačke politike demografske revitalizacije našega naroda.¹⁵

Bula proglašenja Jubileja poziva nas da u budućnost gledamo s nadom, ispunjeni oduševljenjem koje treba prenositi. To danas nedostaje i u hrvatskome narodu, a prva je posljedica „gubitak želje za prenošenjem života”. Znajući da su posrijedi duboki ra-

13 Usp. *Humana communitas*. Pismo pape Franje predsjedniku Papinske akademije za život u povodu XXV. obljetnice njezina ustanovljenja (11. veljače 1994. – 11. veljače 2019.), 6. siječnja 2019.

14 Govor pape Franje na zasjedanju skupine G7 o umjetnoj inteligenciji, Borgo Egnazia (Puglia), 14. lipnja 2024.

15 Usp. HBK, *Deklaracija sa Šestoga hrvatskog socijalnog tjedna*, Zagreb, 23. listopada 2021.

zlozi, jačani raznim ideologijama materijalizma, mi vjernici trebamo biti prvi u zagovaranju društvenoga povezivanja, štoviše, saveza koji će biti sposoban otklanjati pogubnost individualizma, ogorčenosti i bezosjećajnosti.¹⁶

POŠTIVANJE NEOTUĐIVOGA LJUDSKOG DOSTOJANSTVA

19. Crkva u svome nauku upućuje na četiri vidika ljudskoga dostojanstva i razlikuje: ontološko, moralno, društveno i egzistencijalno dostojanstvo. Ontološko dostojanstvo je temeljno, jer pripada osobi samom činjenicom da ju je Bog želio, stvorio na svoju sliku i uzljubio te se ono nikada ne može poništiti i vrijedi u svim okolnostima u kojima se pojedinci mogu susresti. Ono se na osobit način objavilo u Isusu Kristu, Božjemu Sinu koji je postao čovjekom.

Isus Krist je potvrdio da svaki čovjek posjeduje neprocjenjivo dostojanstvo i da to dostojanstvo nikada ne može biti izgubljeno. U Kristovu otajstvu utjelovljenja potvrđeno je također i dostojanstvo tijela i duše kao bitnih sastavnica koje određuju ljudsko biće, a svaka je osoba pozvana i na moralnoj razini očitovati ontološki značaj svoga dostojanstva i to u onoj mjeri u kojoj se vlastitom slobodom usmjerava prema istinskomu dobru.

Papa Franjo, u enciklici *Fratelli tutti*, s posebnom ustrajnosti naglašava da čovjekovo dostojanstvo „nadilazi sve okolnosti” i poziva da ga se brani u svakome trenutku čovjekova postojanja, neovisno o bilo kakvim tjelesnim, psihičkim, društvenim ili čak moralnim nedostacima.¹⁷

Stoga smo kao kršćani pozvani javno se usprotiviti svemu što je u suprotnosti s dostojanstvom ljudske osobe. To su, ponajprije, čini koji se protive samomu životu i povrjeđuju integritet: ljudske osobe, kao što je oduzimanje života pri pobačaju ili eutanaziji, ali

16 Usp. *Spes non confundit*, 9.

17 Usp. Franjo, Enciklika *Fratelli tutti*, br. 213.

i ona postupanja koja povrjeđuju istinski smisao ljubavi ili su u suprotnosti s dostojanstvom ljudskoga sudjelovanja u nastajanjima i rađanju ljudskoga života, kao što je pokušaj nadomještaja ('surogatstva') glede majčinstva.

Dužnost nam je protiviti se svakomu obliku nasilja nad bilo kojim čovjekom, nad djecom, ženama i muškarcima. Kršćanstvu su protivni svi oblici iskorištavanja, među kojima su razni oblici trgovanje ljudima i prostitucija. Evanđelje otvara putove za uklanjanje neljudskih uvjeta života i rada, pri čemu je neprihvatljivo na rad i gospodarstvo gledati kao na puka sredstva i načine stjecanja osobnoga probitka.¹⁸ U tome smislu, o kojemu svjedoči cijela povijest i sadašnjost Crkve, zalažemo se za suzbijanje svih oblika bijede, za dostojan život starih i nemoćnih osoba kao i za dostojnu skrb za osobe s posebnim potrebama, čuvajući osjetljivost prema svima koji su na neki način ranjeni ili su lako ranjivi u društvu.

PROMICATI OBITELJSKE VRJEDNOTE I NEPRIHVATLJIVOST RODNE IDEOLOGIJE

20. Jedno od važnih pitanja za budućnost našega naroda svakako tiče se prihvaćanja i promicanja smisla koji izvire iz dara života, što je usko povezano s poimanjem braka i obitelji. I ovdje potvrđujemo potrebu zalaganja za poštivanje i vrjednovanje braka kao zajednice muškarca i žene i obiteljskoga zajedništva kao vrela milosti. Na tome počiva i svekolika ljudska civilizacija te želimo podsjetiti da se samo s povjerenjem u Gospodina stječe hrabrost rađanja i odgajanja novih naraštaja, za život Crkve i naroda.

Na osobit način pozivamo vjernike da u svojim obiteljima njeguju duh zajedništva koji se izražava u obiteljskoj molitvi i nedjeljnome euharistijskom zajedništvu. Osim toga, pozivamo sve vjernike da se pojedinačno i zajednički zauzmemo za promicanje

18 Usp. Drugi vatikanski koncil, Konstitucija *Gaudium et spes*, br. 27.

odgoja u duhu kršćanskih vrijednosti i prava roditelja da budu prvi i povlašteni odgajatelji svoje djece.

To u konkretnome društvenom životu znači potvrđivanje ljudskih prava, bez ugrožavanja vjerskih uvjerenja i slobode očitovanja vlastitoga uvjerenja i kulturalnoga, nacionalnoga i vjerničkoga identiteta. Stoga nisu prihvatljivi danas rašireni pokušaji da se uvedu neka 'nova prava' koja su nedosljedna izvorno definiranim pravima u međunarodnim dokumentima. Riječ je o pokušaju 'ideološke kolonizacije' koja većini želi nametnuti određeno antropološko samoodređenje čovjeka i pokušaje da čovjek slobodno raspolaže samim sobom bez ikakvih ograničenja. Za nas kršćane sloboda je dar Božji koja nam omogućava slobodno darivanje drugomu u ljubavi, odricanje od samoga sebe radi drugoga, a ne traženje apsolutne, posvemašnje autonomije koja vodi u razoran subjektivizam i individualizam. Promicanjem shvaćanja roda koji je odvojen od spolne danosti, a što posljedično dovodi do mnoštva rodnih identiteta kao samodoživljaja sebe, nameće se antropologija koja ima izrazito ideološka obilježja.

U tome smislu, za nas kršćane je neprihvatljiva rodna ideologija koja nastoji zaniijekati najveću razliku između živih bića, onu spolnu. Nisu prihvatljiva ni razna redukcionistička poimanja ljudske spolnosti koja dovode u pitanje brak kao zajednicu života i ljubavi između muškarca i žene namećući oblike suživota koji su braku suprotni. Za nas kršćane nije prihvatljivo stvaranje društva u kojemu više nema spolnih razlika i naglašavanje da muški i ženski rod više nisu utemeljeni na biološkome spolu, nego se razvijaju unutar određenoga društvenog surječja i kao takvi podliježu različitim socijalnim i drugim utjecajima.

Izjava Dikasterija za nauk vjere *Dignitas infinita* (2024.) jasno naglašava da je neprihvatljivo da se takve ideologije nameću poput određenoga jednoulja koje određuje također kako treba odgajati djecu.

SVJEDOČENJE VJERE S POSLJEDICAMA U DRUŠTVU

21. Vjerovati znači prihvatiti preobražavajuću snagu Radosne vijesti u našem životu, jer istinska vjera nije prihvaćanje neke ideje ili ideologije, već susret sa živom Osobom koja duboko preobražava sve nas, otkrivajući nam pravi identitet djece Božje. Susret s Kristom obnavlja naše ljudske odnose, usmjeravajući ih ljubavlju prema većoj solidarnosti i bratstvu. Vjera, koja se rađa iz susreta s Kristom, mijenja sve u nama i otkriva nam buduće određenje, istinu o našem pozivu u povijesti, smislu života, svijesti da smo putnici prema nebeskoj domovini.¹⁹

Istinska vjera nije nikada lagodna i individualistička, jer uvijek podrazumijeva duboku želju za promjenom svijeta, prenošenjem vrjednota, da tako iza sebe ostavimo svijet boljim nego što smo ga zatekli.²⁰ Vjera se očituje u tome da dopustimo da nas Bog ljubi i da na temelju toga iskustva i mi ljubimo Boga onom ljubavi koju nam je On darovao i očitovao. No, Božja ljubav prema nama istodobno izaziva u nama „prvu i temeljnu reakciju: željeti, tražiti i imati na srcu dobro drugih”.²¹ Iz vjere u Krista koji je postao siromašan proizlazi i naša briga za cjelovit razvoj onih najugroženijih i najranjivijih u ljudskome društvu.

Vjera, prožeta dvostrukom zapovijedi ljubavi prema Bogu i bližnjemu, služi pravедnosti, pravu i miru. U zakonu Kristove ljubavi čovjek pronalazi odgovore na svoja traženja i shvaća zakon koji je upisan u dubinu njegove naravi te tako živi u punini slobodu na koju je pozvan. Mi kršćani pozvani smo uvijek iznova otkrivati novost svoje vjere i njezinu snagu prosudbe pred izazovima koje postavlja današnja kultura, jer vjera nije puki skup propisa koje moramo prihvatiti i potvrditi svojom svijesti, već

19 Usp. Benedikt XVI., Kateheza na općoj audijenciji, 17. listopada 2012.; enciklika *Bog je ljubav*.

20 Usp. Franjo, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium*, br. 183.

21 *Isto*, br. 178.

življena spoznaja Krista, živi spomen njegovih zapovijedi i istina života. Vjera je odluka koja zahvaća sve što živimo; ona je: susret, dijalog, zajedništvo ljubavi i života vjernika s Isusom Kristom koji je Put, Istina i Život. Pozvani smo upraviti čvrst pogled na Gospodina Isusa jer samo u raspetome i uskrsnulome Isusu možemo pronaći odgovore na pitanja koja muče današnje ljude.²²

Ispovijedati vjeru podrazumijeva javno svjedočenje i djelovanje u društvu, jer kršćanin nikada ne smije držati vjeru privatnim činom. Papa Benedikt XVI. naglašava da vjera bez ljubavi ne donosi ploda, „a ljubav bez vjere bila bi osjećaj prepušten na milost i nemilost sumnji. Vjera i ljubav uzajamno se zahtijevaju, tako da prva omogućuje drugoj da ostvari svoj put.”²³ Upravo u skrbi za one koji su potisnuti na rub društva ili isključeni prepoznajemo lice samoga Krista te smo im pozvani prvi priteći u pomoć svjedočeći snagu kršćanske ljubavi i dobrohotnosti.

Svaki kršćanin i kršćanka snagom vjere neka društvo izgrađuje vrijednosno, osobito živim svjedočenjem kršćanske ljubavi, zauzetošću u promicanju općega dobra i socijalne pravednosti, na što nas osobito poziva socijalni nauk Crkve. U tome smislu, pozivamo poglavito katoličke udruge da se zauzmu za promicanje kršćanskih vrijednosti u društvu. Ne bismo smjeli šutjeti i ostati zatvoreni u neki svoj osobni odnos s Bogom, nego smo pozvani snagom vjere i sakramentalnih darova djelatno se zauzeti za aktualiziranje Evanđelja u složenoj mreži društvenih odnosa. „Nije riječ jednostavno o tome da se dospije do čovjeka u društvu, čovjeka kao primatelja evanđeoskog navještaja, već *obogatiti i uskevasati samo društvo s Evanđeljem.*”²⁴ Brinuti se za čovjeka znači uključiti i društvo u misijsku i spasenjsku skrb.

22 Usp. Ivan Pavao II., Enciklika *Veritatis splendor*, br. 85-87.

23 Benedikt XVI., Apostolsko pismo *Porta Fidei*, br. 14.

24 Papinsko vijeće 'Iustitia et pax', *Kompendij socijalnog nauka Crkve*, br. 62.

POZIV NA NOVI EVANGELIZACIJSKI ZAMAH

22. Svijest da smo Kristovi vjernici potiče nas na evandeosku hrabrost u suočavanju sa suvremenim izazovima koji nam sved-nevice kucaju na vrata. Među njima su i migracije iznimnih raz-mjera koji naš prostor čine novim domom i životnim ozračjem za mnoge useljenike iz drugih krajeva svijeta, iz drugih kultura, drugih jezika i naroda, religijskih i svjetonazorskih vrijednosnih sustava. U svemu što se događa pokušavamo prepoznavati Božje naume i usklađivati ih s našom odgovornosti, uvijek idući putem dobra. Stoga shvaćamo zahtjevnost usklađivanja različitosti koje se susreću.

Zajedničko dobro uključuje mir, tj. postojanost i sigurnost pravedna poretka. Prema tome, pretpostavlja se da mjerodavne vlasti, poštenim sredstvima, jamče sigurnost društva i njegovih članova.²⁵

Treba očekivati da će nositelji odgovornih služba, svjesni više-slojnosti poteškoća, mudro i s potrebnom osjetljivošću provoditi useljeničku politiku koja obogaćuje, a ne ugrožava, kako starosje-dioce tako i one koji dolaze. Pred bilo kojom bijedom i potrebama migranata, tamo gdje im je ugrožena egzistencija pa i sigurnost života nema izgovora za nedjelovanje. U svakome čovjeku koji je ugrožen, ugrožen je Isus koji kuca na vrata našega srca.

Kristovi vjernici u hrvatskome narodu koji je tijekom svoje povijesti bio suočen s pojavama i valovima iseljavanja, a i sam je bio proganjan i iseljavan u brojnim svojim sinovima i kćeri-ma, u svakome bratu čovjeku gleda Božje dijete, osobu, stvorenu kao neponovljivo biće, na „sliku i priliku Božju” (*Post* 1, 26-28). Po svome poslanju „Crkva (...) putuje zajedno s čitavim čovječan-stvom te sa svijetom proživljava istu zemaljsku sudbinu. Ona

25 Usp. *Katekizam Katoličke crkve*, br. 1909.

postoji kao kvasac i tako reći kao duša ljudskoga društva, koje se treba u Kristu obnoviti i preobraziti u Božju obitelj.”²⁶

U tim novim okolnostima koje imaju obilježja globalnosti, te tako – još i više – zahvaćaju i druge narode i države, mi ne zaboravljamo svoju pozvanost da budemo evangelizacijskim kvascem naših novih sugrađana koji se iz najrazličitijih razloga zakonito useljavaju u našu domovinu. I dok svakomu čovjeku želimo evanđeoskom jasnoćom i čovjekoljubljem posvjedočiti svoju kršćansku vjeru i dati „obrazloženje nade koja je u nama” (1Pt 3, 8-17), istodobno potičemo na sve odgovorne u našoj društvenoj zajednici na trajnu i zauzetu skrb, da bi se svakomu od te novopridošle braće i sestara olakšalo živjeti i štitilo dostojanstven život i rad.

26 Drugi vatikanski koncil, Konstitucija *Gaudium et spes*, br. 40.

III. BUDUĆNOST – LJEPOTA KOJA PRIVLAČI I ODUŠEVLJAVA

DJELOVANJE DUHA

23. Spomen obično vežemo za čudesna djela nebeskoga Oca, prisutnost uz Sina koji ostaje s nama do svršetka svijeta (usp. *Mt* 28, 20), a Duh Sveti, koji je sveza ljubavi, očituje se i djeluje u raznolikosti darova raspirujući u nama nadu i otvarajući neslućene prostore budućega snagom koja nadvladava i smrt, kao posljednjega neprijatelja (usp. *1Kor* 15, 26).

Najsnažnija i najuvjerljivija provjera naših težnja i nadanja o postizanju sreće, o ispunjenju čežnja, svakako je susret s granicama među kojima najizazovnijom ostaje smrt. S njom je povezana i konačna prosudba života.

Mi vjerujemo i puni smo pouzdanja, jer smo Kristovi, jer smo s njim i u njemu. Naš je Bog darovao svoga Sina koji se za nas predao u smrt, da bismo po ljubavi iz smrti prešli u život. Snagom ljubavi ostajemo zagledani u vječnost; samo je ljubav istinska ljepota; samo se ona svemu nada, u konačnici sve privlači, sve povezuje i oduševljava.

ZAHVALNOST I PROŠNJA

24. U zahvalnosti se osvrćući na prošlost u kojoj prepoznajemo svoje kršćanske i narodne korijene, molimo Gospodina da nam sadašnjost bude blagoslovljena, a budućnost usmjerena dobru i istini, u skladu s njegovom voljom.

Nalazeći se na određenoj razmеди vremena u kojemu se mijenjaju obrasci društvenih odnosa, svjesni smo da nas je Bog postavio na mjesto i u vrijeme u kojemu on u svojoj providnosti računa s nama. Sigurno je da će Božja ljubav pobijediti sile zla,

jer „na kraju ostaje ljubav” (1Kor 13, 13), jer je sâm Bog ljubav (usp. 1Iv 4, 16).

Tijekom stoljetne, kao i nedavne prošlosti naše Crkve i naroda, osvjedočili smo se u snagu ljubavi, molitve, zajedništva i solidarnosti, obiteljskih vrijednosti i kršćanskih krjeposti. Molimo stoga Gospodina, Gospodara povijesti i života, da naš narod podupire i krijepi na putu istine, pravednosti i mira, u izgradnji ‘kulture života’!

POSVETA PRESVETOMU SRCU ISUSOVU

25. Isus Krist isti je „jučer, danas i uvijek” (Heb 13, 8). Njegovu Presvetom Srcu, iz kojega izvire njegova božanska ljubav prema nama; Srcu, u kojemu je izvorište naše vjere i ono vrelo koje održava živima naša kršćanska uvjerenja²⁷, iz svoga srca upravljamo molitve da sadašnji naraštaji ne iznevjere polog vjere i istinsku ljubav prema Katoličkoj crkvi, domovini i narodu, koja je plod dara Božje ljubavi u Isusu Kristu, izliveno u naša srca po Duhu Svetome.

Odlučili smo Presvetomu Srcu Isusovu posvetiti sve nas i našu domovinu. Pozivamo, dakle, sav Božji narod i njegove pastire, sve prezbitere i đakone, redovnike i redovnice, sve Bogu posvećene osobe, svakoga vjernika i vjernicu da na svetkovinu Presvetoga Srca Isusova, 27. lipnja Jubilejske 2025. godine, budemo dionici posvete našega naroda i domovine Presvetomu Srcu Krista Gospodina.

PREMA JUBILEJU 2041. GODINE

26. Tko ne poznaje povijest spasenja i svoju narodnu povijest, ne poznaje ni svoj pravi identitet i najčešće ponavlja pogreške prošlih naraštaja. Povijest Hrvata obilježena je kršćanskom

²⁷ Usp. Franjo, Enciklika *Dilexit nos*, br. 32.

kulturom i uskom povezanosti s Katoličkom crkvom. Ovo je prigoda podsjetiti se ne samo na davnu, srednjovjekovnu prošlost Hrvata i Hrvatskoga kraljevstva, kneževine Huma i Bosanskoga kraljevstva, nego i na sve ono što je hrvatski narod prošao u tijeku svoje burne povijesti, od svojih početaka pa sve do uspostave neovisne Hrvatske, novoga življenja slobode u zajedništvu s europskim narodima te njezina ulaska u zajedništvo europskih država.

Koliko li je puta na našim usnama bio vapaj psalmista u hodočasničkoj pjesmi: „Da nije Gospodin za nas bio [...] kad se ljudi digoše proti nama, žive bi nas progutali! [...] Blagoslovljen Gospodin koji nas ne daje za plijen zubima njihovim!” (Ps 124, 2-3.6). Obnova vjere zalag je da nas kao naroda neće nestati jer vjera daje snagu za novi život.

S pogledom koji seže i malo dalje, uz Božju ćemo se pomoć, Jubilejske 2041. godine, iznova spominjati misije opata Martina, prvih dodira našega naroda s kršćanskim navještajem i začetaka naših odnosa s Petrovom Stolicom.

HODOČASNICI NADE

27. U hodu ovom Jubilejskom godinom, kao *hodočasnici nade*, na našim drevnim kršćanskim tragovima i u krilu Crkve, pozivamo sve naše vjernike na hrvatsko nacionalno hodočašće u Rim koje će se, kako se nadamo u Gospodinu, ostvariti od 5. do 12. listopada 2025. Bit će to prigoda da i mi, poput milijuna drugih hodočasnika koji će doći u Vječni Grad, pohodimo njegove Bazilike apostolskih prvaka sv. Petra i sv. Pavla i druga sveta mjesta te još jedanput obnovimo vjernost Katoličkoj crkvi, Kristovu namjesniku i Petrovu nasljedniku.

Vrijedno je podsjetiti i na stihove Dantea Alighierija koji u *Božanstvenoj komediji* spominje Hrvata u liku ganuta hodočasnika kako motri otisak Kristova lica na Veronikinu rupcu:

„Poput onoga koji možda iz Hrvatske
dođe da vidi našu Veroniku,
po svojom vjekovječnom čežnjom nezasićen,
kaže u misli, dok se pokazuje /rubac/:
‘O Gospode moj, Isuse Kriste, pravi Bože,
tako li je, dakle, izgledalo lice tvoje!’”²⁸

Obnovljeni u vjeri, kao Kristovi vjernici, u svojim ćemo sredinama, u mjesnim Crkvama, u našim društvenim zajednicama, nastaviti i dalje zauzeto izgrađivati svoju uključenost u promicanje istinskoga zajedništva sa svim ljudima, pozorni na ekumenska nastojanja i međureligijski dijalog, na njegovanje mirna i plodonosna sklada te na stvaranje ozračja međusobnoga poštovanja i povjerenja.

U Jubilejsku 2025. godinu i Crkva u Hrvata, kao dio Sveopće Crkve, ulazi pod sigurnim vodstvom Duha Svetoga, u ozračju nedavno zaključene XVI. redovite opće skupštine Biskupske sinode o sinodalnosti. Uistinu: „Cijeli sinodalni hod, ukorijenjen u Predaji Crkve, odvijao se u svjetlu Koncilskoga učiteljstva. Drugi vatikanski koncil bio je zapravo kao sjeme posijano u njivu svijeta i Crkve. Svakodnevni život vjernika, iskustvo Crkava u svakome narodu i kulturi, višestruka svjedočanstva svetosti, promišljanja teologa, bili su tlo na kojemu je ona klijala i rasla. Sinoda 2021.–2024. nastavlja crpiti energiju toga sjemena i razvijati njegovu nutarnju snagu. Sinodalni hod zapravo provodi ono što je Koncil naučavao o Crkvi kao otajstvu i Božjemu narodu, pozvanomu na svetost s pomoću trajnoga obraćenja koje proizlazi iz slušanja Evandjelja. U tome smislu predstavlja pravi čin daljnega prihvaćanja Koncila; produžuje

28 Dante, *Raj*, XXXI. pjev, 103–108.

njegovo nadahnuće i ponovno pokreće njegovu proročku snagu za današnji svijet.”²⁹

Iznova otkrivajući svoje sinodsko poslanje, u sinodskome procesu koji je „i proces učenja, tijekom kojega Crkva bolje upoznaje samu sebe i prepoznaje oblike pastoralnoga djelovanja, najprikladnije za poslanje koje joj je povjerio njezin Gospodin”³⁰, i mi, Crkva u Hrvata, osjećamo snažan poziv na obnavljanje i potvrđivanje svoje vjere u jednu, svetu, katoličku i apostolsku Crkvu; vjeru u evanđeoski, apostolski i koncilski nauk, vjeru u puninu katoličkoga bogoštovlja i u puninu crkvene uprave sa Zborom biskupa s Rimskim prvosvećenikom na čelu.

UPRAVLJENI PREMA BUDUĆNOSTI

28. Kada u slavlju jubilejā upravljamo zahvalan pogled na Isusa Krista, Raspetoga i Uskrsnuloga, oči naše duše upravljene su k blaženoj vječnosti. U nadi darovanoj po otajstvu Kristova uskrsnuća, čvrsto uvjereni u milosrdnu ljubav nebeskoga Oca, upravljani smo budućnosti. Na putu prema vječnoj domovini nosi nas radost Kristovih učenika koji ga susreću u lomljenju euharistijskoga kruha i žele svim ljudima prenijeti poruku radosti: Krist je Gospodin živ i pripremio je dom u zajedništvu konačne ljubavi svima koji mu vjeruju i koji ga ljube.

U krilu Očevu, u zajedništvu Oca, Sina i Duha Svetoga, sa svima svetima i blaženima konačni je cilj, smisao i ostvarenje svakoga djeteta Božjega. Tu nam je budućnost otvorio Krist svojim uskrsnućem od mrtvih i pozvao nas da se ne bojimo poći njegovim putem, sve do sretne vječnosti. Stoga, jer je budućnost

29 Završni dokument drugog zasjedanja XVI. redovite opće skupštine Biskupske sinode (2. – 27. listopada 2024.) „Za sinodalnu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje, poslanje”, br. 5.

30 Franjo, *Govor na otvaranju prve kongregacije XVI. Redovite opće skupštine Biskupske sinode o sinodalnosti*, 2. listopada 2024.

u Božjim rukama, onima koji njemu i u njega vjeruju i njega slave ništa ne može konačno nauditi, pa ni sama smrt. A cilj zemaljskoga života nije tek produžiti dane na zemlji, nego doći u život vječni, Božjom milošću i slobodnom suradnjom u božanskoj istini, dobroti i divoti.

ISPOVIJEST VJERE HRVATA KATOLIKA

29. S pouzdanjem u Božju dobrotu i milosrđe, kao i u zagovor Blažene Djevice Marije i svih svetaca i blaženika hrvatskoga naroda, nadamo se da ćemo godinu sveopćega jubileja, skupa sa spomenom nacionalnoga jubileja, dostojno proslaviti svečanim skupom s obnovom krsnih zavjeta i obećanja koja smo kao narod toliko puta u povijesti potvrdili, a koja i danas očitujemo dragim nam ispovjednim izriječkom:

„Čvrsto vjerujem u Boga Oca i Sina i Duha Svetoga! Životom želim potvrditi svoj krsni savez s Bogom i tako obnoviti sveti i pradedovski zavjet vjere u Isusa Krista i vjernosti Katoličkoj Crkvi. Svoju odluku polažem u bezgrešno srce presvete Bogorodice Marije! Najvjernija odvjetnice, na braniku stoj, čuvaj našu svetu vjeru i hrvatski dom!”

ČESTITKA I BLAGOSLOV

30. Predraga braćo i sestre, u nadolazećoj svetkovini Božića slavimo Otajstvo vječne Očeve Riječi koja je uzela našu ljudsku narav i ušla u vremenitost, u našu ljudsku povijest. Tim je svjetlom obasjana i prožeta sva naša ljudska stvarnost, sva naša prošlost, sadašnjost i budućnost. Uistinu, u toj Riječi „bijaše život i život bijaše ljudima svjetlo; i svjetlo u tami svijetli i tama ga ne obuze” (Iv 1, 4-6).

Po daru novoga života, primljenoga u krštenju, jačanoga Duhom za hod prema vječnosti, hranjenoga euharistijom, hranom besmrtnosti, mi smo znakovi nade, posebice kao Crkva, Kristovo Tijelo.

U ozračju duboke radosti koja nas ispunja zbog spoznanja da nas je tako i toliko Bog ljubio i ljubi, ostajući u nama po svome Duhu, svima vam od srca želimo sretan Božić zazivajući na sve vas blagoslov i moleći da vam blagoslovom ispunjena bude cijela nova, Jubilejska 2025. godina.

Vaši biskupi
Hrvatske biskupske konferencije i
Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine

Dano na Prvu nedjelju došašća, 1. prosinca 2024. godine

SADRŽAJ

UVOD.....	3
Pozdrav i povod.....	3
Zašto slavimo Jubileje?.....	3
Druge važne obljetnice.....	4
I. PROŠLOST – BAŠTINA KOJA POUČAVA I OHRABRUJE.....	6
Suodnos povijesti i spasenja.....	6
S cijelom Crkvom slavimo Svetu godinu.....	6
Važnost obljetnica Nicejskoga i Drugoga vaticanskog koncila.....	7
Po primjeru svjedokā vjere.....	9
Evangelje u našoj povijesti i u našem narodu.....	10
Povijesno-spasenjsko iščitavanje našega hoda s Gospodinom u vremenu...	12
Hrvatski jubileji.....	13
Podsjećanje na jubilejska slavlja.....	14
Spomen i identitet.....	15
II. SADAŠNJOST – IZAZOV KOJI POTIČE.....	16
Dobro nadvladava zlo.....	16
Sadašnji milosni trenutak (kairòs).....	16
Poziv i poslanje.....	17
Znak i svjedočanstvo.....	18
Što nam je, dakle, činiti?.....	19
Kakav humanizam i napredak?.....	20
Poštivanje neotuđivoga ljudskog dostojanstva.....	22
Promicati obiteljske vrjednote i neprihvatljivost rodne ideologije.....	23
Svjedočenje vjere s posljedicama u društvu.....	25
Poziv na novi evangelizacijski zamah.....	27
III. BUDUĆNOST – LJEPOTA KOJA PRIVLAČI I ODUŠEVLJAVA.....	29
Djelovanje Duha.....	29
Zahvalnost i prošnja.....	29
Posveta Presvetomu Srcu Isusovu.....	30
Prema jubileju 2041. godine.....	30
Hodočasnici nade.....	31
Upravljeni prema budućnosti.....	33
Ispovijest vjere Hrvata katolika.....	34
Čestitka i blagoslov.....	34

ISBN 978-953-48980-3-1

9 789534 898031